

เกร็ดน่ารู้สำหรับผู้สอบบัญชีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี (มือใหม่)

รัตติยา สวัสดิ์
ผู้อำนวยการสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์ที่ 2

ผู้เขียนบทความคิดว่าน่าจะมีผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (มือใหม่) อีกหลายท่านที่ยังรู้สึกกังวลเมื่อได้รับมอบหมายให้เป็นผู้สอบบัญชีสหกรณ์/กลุ่มเกษตรกรที่ชำระบัญชี คำถามที่น่าจะเกิดขึ้นในใจก็คือต้องเริ่มต้นทำอะไรก่อนหลังดี บทความนี้จะทำให้ผู้สอบบัญชีสหกรณ์ (มือใหม่) น่าจะผ่อนคลายความกังวลลงได้บ้าง

การชำระบัญชีสหกรณ์ หมายถึง การสะสางกิจการงานทุกเรื่องของสหกรณ์ที่เลิกให้สำเร็จเรียบร้อย และก่อให้เกิดความเที่ยงธรรมแก่บุคคลทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับสหกรณ์ที่เลิกกิจการ ด้วยเหตุนี้ ในการชำระบัญชี จึงต้องพิจารณาว่า สหกรณ์ที่เลิกมีทรัพย์สิน หนี้สิน และทุนคงเหลืออยู่เท่าไร รวมทั้งมีกิจการงานอะไรที่ค้างค้างอยู่บ้าง เพื่อจะได้ชำระสะสางให้เรียบร้อย เช่น ติดตามลูกหนี้ของสหกรณ์ให้ชำระหนี้รายคน ขายทรัพย์สินของสหกรณ์ให้ได้เงินมากที่สุด ชำระคืนเจ้าหนี้ให้ครบถ้วน และเมื่อมีเงินสดคงเหลือเท่าไรก็จ่ายคืนแก่สมาชิกตามหลักเกณฑ์ที่พระราชบัญญัติสหกรณ์กำหนดไว้ เป็นต้น

พระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม กำหนดหลักการเลิกสหกรณ์ไว้ 2 ประการ คือ

1) เลิกเมื่อเกิดเหตุตามที่กฎหมายกำหนด (มาตรา 70 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542) ได้แก่

- มีเหตุตามที่กำหนดในข้อบังคับ
- สหกรณ์มีจำนวนสมาชิกน้อยกว่าสิบคน
- ที่ประชุมใหญ่ลงมติเลิก
- ล้มละลาย

ถ้ามีเหตุใดเหตุหนึ่งตามข้อ 1) เมื่อใด จะเป็นผลตามกฎหมายให้สหกรณ์ต้องเลิกไปในเวลาที่มีเหตุนั้นเกิดขึ้น

2) สหกรณ์เลิกเมื่อนายทะเบียนสหกรณ์สั่งให้เลิก (มาตรา 71 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม) นายทะเบียนสหกรณ์มีอำนาจสั่งเลิกสหกรณ์ได้ ถ้าสหกรณ์มีกรณีต่อไปนี้

- ไม่เริ่มดำเนินกิจการภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่จดทะเบียน
- หยุดดำเนินกิจการติดต่อกันเป็นเวลาสองปี นับแต่วันที่หยุดดำเนินกิจการ
- ไม่ส่งสำเนารายงานประจำปีและงบการเงินประจำปีต่อนายทะเบียนสหกรณ์เป็นเวลาสามปีติดต่อกัน
- ไม่อาจดำเนินกิจการให้เป็นผลดี
- การดำเนินกิจการของสหกรณ์ก่อให้เกิดความเสียหายแก่สหกรณ์หรือประโยชน์ส่วนรวม

การเลิกสหกรณ์ตามข้อ 2) จะมีผลเมื่อนายทะเบียนสหกรณ์มีคำสั่งเป็นหนังสือให้เลิก

มาตรา 75 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม การชำระบัญชีสหกรณ์ที่เลิกเพราะเหตุอื่นนอกจากล้มละลาย ให้ที่ประชุมใหญ่ตั้งผู้ชำระบัญชีโดยได้รับความเห็นชอบจากนายทะเบียนสหกรณ์ขึ้นทำการชำระบัญชีสหกรณ์ภายในสามสิบวันนับแต่วันที่เลิกสหกรณ์หรือนับแต่วันที่คณะกรรมการพิจารณาอุทธรณ์มีคำสั่งให้ยกอุทธรณ์ แล้วแต่กรณี

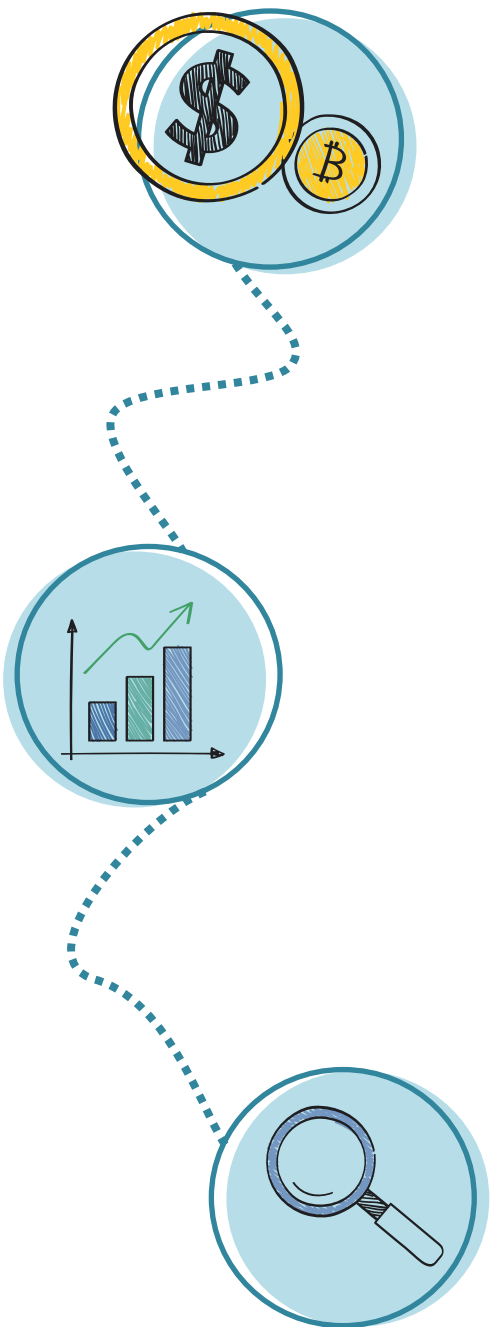

มาตรา 80 แห่งพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ผู้ชำระบัญชีต้องทำงานการเงินของสหกรณ์ ณ วันที่เลิกโดยไม่ชักช้า และให้นายทะเบียนสหกรณ์ตั้งผู้สอบบัญชีเพื่อตรวจสอบงบการเงินนั้น

เมื่อผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นต่องบการเงินแล้ว ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อที่ประชุมใหญ่เพื่ออนุมัติ แล้วเสนองบการเงินนั้นต่อนายทะเบียนสหกรณ์

ในกรณีที่ประชุมใหญ่ไม่รับรองประชุม ให้ผู้ชำระบัญชีเสนองบการเงินต่อนายทะเบียนสหกรณ์เพื่ออนุมัติ

ผู้สอบบัญชีจะเริ่มต้นตรวจสอบงบการเงินของสหกรณ์ที่ชำระบัญชีเมื่อได้รับงบการเงิน ณ วันที่เลิกสหกรณ์ พร้อมรายละเอียดประกอบงบการเงินจากผู้ชำระบัญชี โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1

ขั้นที่หนึ่ง ศึกษาข้อมูลจากงบการเงิน ผู้สอบบัญชี

ศึกษาข้อมูลจากงบการเงิน ณ วันที่เลิกสหกรณ์ ที่ผู้ชำระบัญชีจัดทำขึ้น เปรียบเทียบกับข้อมูลจากงบการเงินปีสุดท้ายที่ผู้สอบบัญชีสหกรณ์นั้นได้แสดงความเห็นไว้ เพื่อให้ทราบว่าสหกรณ์ที่ชำระบัญชีมีรายการบัญชีใดบ้างที่ปรากฏในงบการเงิน รายการใดที่เป็นสาระสำคัญหรือควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ กรณีงบการเงิน ณ วันที่เลิกสหกรณ์กับงบการเงินปีสุดท้ายที่ผู้สอบบัญชีแสดงความเห็นมีช่วงเวลาที่แตกต่างกัน ควรพิจารณาความเคลื่อนไหวของรายการบัญชีที่ปรากฏในงบการเงิน ณ วันที่เลิกสหกรณ์ เช่น บัญชีเงินสดและเงินฝากธนาคาร เป็นต้น

2

ขั้นที่สอง กำหนดแนวการสอบบัญชี ผู้สอบบัญชี

ควรกำหนดแนวการสอบบัญชีโดยจัดเรียงรายการที่จะตรวจสอบตามรายการที่ปรากฏในงบการเงิน เช่น เงินสด เงินฝากธนาคาร ลูกหนี้ เป็นต้น โดยมุ่งเน้นพิสูจน์ความถูกต้องและเชื่อถือได้ของตัวเลขต่าง ๆ ในงบการเงิน ณ วันที่เลิกสหกรณ์ เป็นสำคัญ

3

ขั้นที่สาม การปฏิบัติงานตรวจสอบ ผู้สอบบัญชี

ต้องปฏิบัติงานตรวจสอบให้ได้หลักฐานที่เหมาะสมและเพียงพอในการแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันที่เลิกสหกรณ์ โดยเลือกใช้เทคนิคการตรวจสอบต่าง ๆ ได้แก่ การตรวจดู การสังเกต การตรวจนับ การยืนยันยอด การตรวจสอบเอกสารหลักฐาน การคำนวณ การตรวจสอบการผ่านรายการ การสอบถามการวิเคราะห์เปรียบเทียบ เป็นต้น

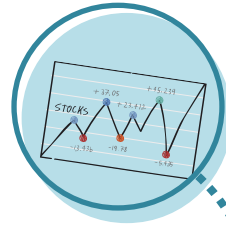

4

ขั้นที่สี่ การจัดทำกระดาษทำการ ผู้สอบบัญชี จะต้องจัดทำกระดาษทำการเพื่อใช้อ้างอิงผลการ ตรวจสอบรายการต่าง ๆ ในงบการเงิน ณ วันเลิก สหกรณ์

5

ขั้นที่ห้า การประเมินหลักฐานที่ได้จากการตรวจสอบ ก่อนที่ผู้สอบบัญชีจะแสดงความเห็นต่องบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์ ผู้สอบบัญชีจะต้องทำการประเมิน หลักฐานทั้งหมดที่ได้จากการตรวจสอบ แล้วสรุปผล การตรวจสอบว่างบการเงินดังกล่าวถูกต้องตามที่ควร และรายการต่าง ๆ ที่ปรากฏในงบการเงินสามารถ ถือใช้เป็นรายการตั้งต้นเพื่อใช้ในการดำเนินการชำระ บัญชีของผู้ชำระบัญชีได้

เมื่อผู้สอบบัญชีได้ส่งมอบงบการเงินที่แสดงความเห็นแล้วให้ผู้ชำระบัญชี ผู้ชำระบัญชีจะนำงบการเงินนั้นไป ขออนุมัติจากที่ประชุมใหญ่สหกรณ์แล้วนำเสนอต่อนายทะเบียนสหกรณ์ ต่อจากนั้นผู้ชำระบัญชีจะดำเนินการชำระ บัญชีตามรายการที่ปรากฏในงบการเงิน ณ วันเลิกสหกรณ์ที่ผู้สอบบัญชีได้แสดงความเห็นแล้ว พร้อมทั้งจัดทำรายงาน การชำระบัญชี รายการย่อของบัญชีที่ชำระส่งให้ผู้สอบบัญชีตรวจสอบและรับรองบัญชีที่ชำระต่อไป

กุมภาพันธ์ 2564

อ้างอิงจาก :

1. คำแนะนำในการปฏิบัติงานสอบบัญชีสหกรณ์ที่ชำระบัญชี ตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2542
2. คู่มือ คำแนะนำการเลิกสหกรณ์ สำนักจัดตั้งและส่งเสริม สหกรณ์ กรมส่งเสริมสหกรณ์

อ่านบทความทั้งหมดได้ที่เว็บไซต์กลุ่มวิจัยและพัฒนา https://research.cad.go.th/more_news.php?cid=8&filename=index

* บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นของผู้เขียน ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับความคิดเห็นของกรมตรวจบัญชีสหกรณ์